

de kerk op te nemen; deze kon worden toevertrouwd aan bepaalde commissies van inspecteurs. Dergelijke commissies zouden de synode goed op de hoogte kunnen brengen van de toestand van de verschillende gemeenten en een betere band met deze bevorderen. Zij zouden misstanden kunnen voorkomen of snel opheffen en de inzet van de diverse predikanten, kerkenraadsleden en leden stimuleren.

[2.] Verschillende filiaal-gemeenten zouden gebaat zijn bij de aanstelling van proponenten. Dit waren afgestudeerde theologen, die nog niet waren beroepen, maar wel al in de kerk pastorale arbeid verrichtten, zonder de bevoegdheid om de sacramenten te bedienen.³¹ De commissieleden hadden echter ervaren dat de door hen bezochte filiaal-gemeenten moeilijk bereikbaar waren door de zeer slechte toestand van de verschillende wegen. Daarom achtten zij het niet raadzaam proponenten in een combinatie van gemeenten aan te stellen, omdat het voor hen in dat geval moeilijk zou zijn in meer plaatsen tegelijk te preken en catechisatie te geven. Zij adviseerden om hen achtereenvolgens, en steeds voor een beperkte tijd, een vaste standplaats te geven. Men zou kunnen beginnen met hen aan te stellen in Leerdam, Tiel, Zaltbommel en Heusden.

[3.] Deze proponenten zouden bij voorkeur de bevoegdheid dienen te krijgen om in ieder geval de Doop te mogen bedienen. Tevens zou hun 'literaire en verdere beschaving' bevorderd moeten worden om hen aantrekkelijker te maken voor verschillende kleinere plaatsen.

[4.] Het proponentsexamen zou in het vervolg niet meer kosteloos moeten zijn. De hervormde proponenten betaalden voor hun examen f 25,-, bestemd voor de weduwenbeurs van hun kerk. De commissie stelde voor de lutherse proponenten naar analogie van de hervormde regeling f 25,- te laten betalen voor het Fonds eredienst, ter gedeeltelijke dekking van de kosten van hun uitzending naar de filiaal-gemeenten.³²

[5.] Er zou een reglement moeten komen op de synodale kosten in het algemeen, en die van de kerkvisitatie in het bijzonder. Bovendien zou men het Departement van Eredienst moeten verzoeken jaarlijks een bedrag ter beschikking te stellen voor het onderhouden van de eredienst in de filiaal-gemeenten.

5. De directe gevolgen van de visitatiereis

Naar aanleiding van dit verslag besloot de synodale commissie de kwestie van de kerkvisitatie tijdens de eerstvolgende synodevergadering aan de orde te zullen stellen. Vooruitlopend op de aldaar te nemen beslissingen bepaalde zij dat de proponent Chr. J. Holtzapffel achtereenvolgens in Heusden, Zaltbommel en Tiel zou worden aangesteld, telkens voor de tijd van drie maanden. De proponent

³¹ A. Vos, Zaltbommel, 57.
- Al vanaf 1825 wilde de synodale commissie overgaan tot het aanstellen van enkele 'vaste proponenten', t.w. proponenten in algemene dienst, die door haar konden worden ingezet in vacante gemeenten en filiaal-gemeenten. Geruime tijd maakte geldgebrek een dergelijke aanstelling onmogelijk. Maar nadat bij KB van 14 november 1834 f 900,- per jaar beschikbaar was gesteld voor de uitvoering van dit plan kon de synodale commissie overgaan tot het aanstellen van deze vaste proponenten. Zie: *Overzicht* 1819-1843, 75, 182, 194.

³² *Overzicht* 1819-1843, 110.